

Νέα Ακαδημαϊκή Χρονιά – Νέες εξορμήσεις του Φ.Ο.Σ. Γ.Π.Α. στην Ελληνική φύση

Μέχρι την έλευση της νέας ακαδημαϊκής χρονιάς 2018-2019 ο Φυσιολατρικός Ορειβατικός Σύλλογος του Πανεπιστημίου μας είχε ήδη πραγματοποιήσει 25 διαδρομές - πορείες στην Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τη Μακεδονία. Οι διαδρομές αυτές περιελάμβαναν μονοήμερες έως και πολυήμερες εξορμήσεις σε βουνά, ποτάμια, οροπέδια, καταρράκτες, λίμνες και κάστρα. Από το Σεπτέμβριο 2018 μέχρι τώρα (αρχές Μαΐου 2019) έχουν ήδη πραγματοποιηθεί άλλες 5 διαδρομές, οι εξής :

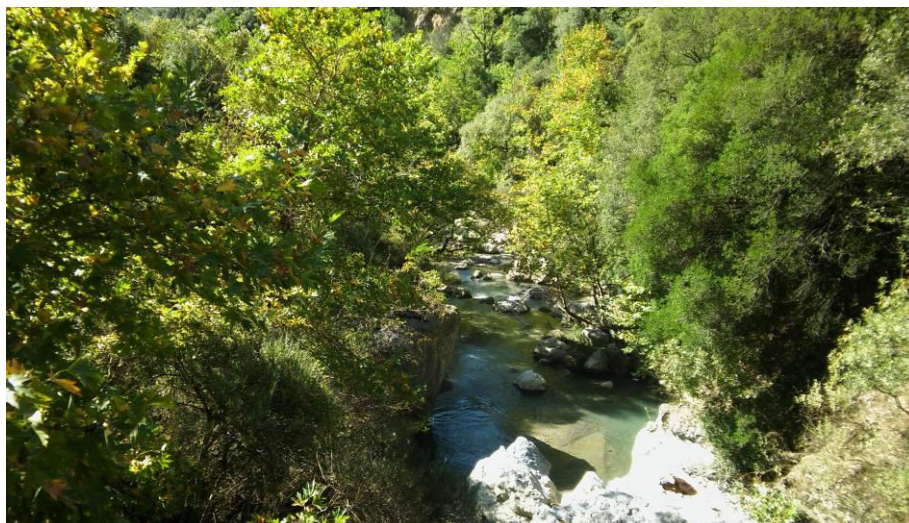
- Λούσιος – κάστρο Αράκλοβου
- Ξεροβούνι Οίτης
- Πάρνηθα: Οροπέδιο Σαλονίκης
- Τυμφρηστός - Αρχαίο Μαντείο Ευρυτάνων
- Βυτίνα –Στεμνίτσα

Όλες πλην της Πάρνηθας έγιναν για πρώτη φορά. Αλλά και αυτή που έγινε στην Πάρνηθα, στις 29.12.2018, αν και πανομοιότυπη με προγενέστερη (22.10.2016), έδωσε καινούργιες και διαφορετικές εντυπώσεις, γεγονός που συμβαίνει γενικότερα με τη διαφοροποίηση των κλιματικών και άλλων συνθηκών που κάθε φορά επικρατούν. Και είναι πράγματι αυτό κάτι το μαγικό που συμβαίνει σε όποιον επισκέπτεται τη φύση, ότι δηλαδή καινούργια συναισθήματα και πληροφορίες δίδονται και δημιουργούνται κάθε φορά. Έτσι, ακόμη και για τη διαδρομή της Πάρνηθας αξίζει να την περιγράψει κανείς, πόσο μάλλον που και αρκετοί φοιτητές μας την γνώρισαν για πρώτη φορά.

Όλες αυτές οι διαδρομές θα παρουσιαστούν σε σειρά άρθρων αρχίζοντας από το :

Φαράγγι Λούσιου – Κάστρο Αράκλοβου

Η πρώτη εξόρμηση για τη νέα ακαδημαϊκή χρονιά έγινε το φθινόπωρο (6-7.10.2018), μετά το πέρας της εξεταστικής περιόδου, στον ποταμό Λούσιο και το κάστρο του Αράκλοβου στην Πελοπόννησο. Στο Λούσιο ακολουθήθηκε η κλασσική διαδρομή, γνωστή από πολλούς

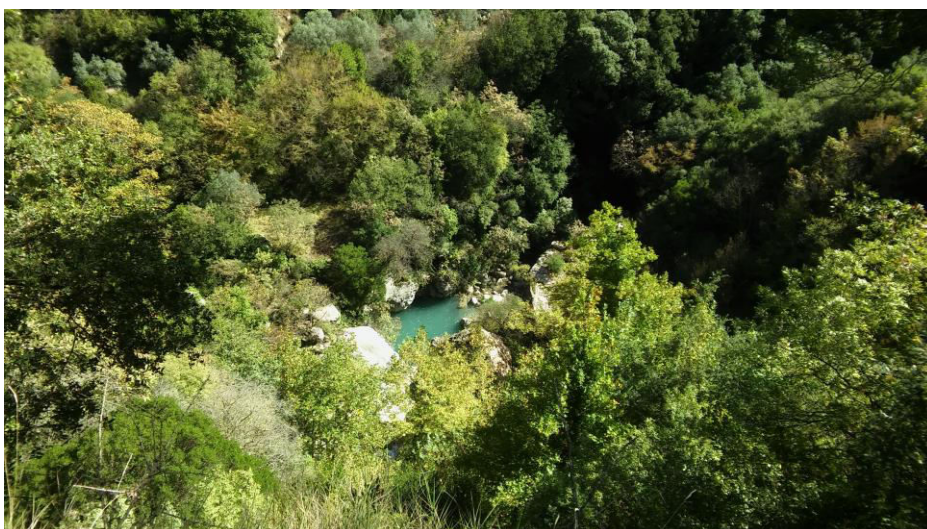

Φυσιολατρικούς Συλλόγους, Δημητσάνα – Ασκληπιείο Αρχαίας Γόρτυνας. Πρόκειται για μια διαδρομή πανέμορφη και πολύ ενδιαφέρουσα, με τα πολλά στοιχεία (ιστορικά, θρησκευτικά, λαο-

γραφικά κ.ά.) που έχει την ευκαιρία ο ορεινός πεζοπόρος να αποκομίσει.

Ξεκινήσαμε από το Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης στη Δημητσάνα κατηφορίζοντας το σηματοδοτημένο μονοπάτι, περνώντας αρχικά από τα κτήματα της περιοχής, δίπλα σε νερά

που ακόμη και την εποχή αυτή τρέχουν και τροφοδοτούν αρκετούς νερόμυλους (οι περισσότεροι εγκαταλελειμμένοι) και γευόμενοι τα πεσμένα καρύδια και κάστανα που ελά-

χιστοι πλέον ... καταδέχονται να συλλέξουν. Η Δημητσάνα, μέρος τουριστικό, όπως και σε πολλές άλλες περιοχές της χώρας μας, δείχνει και αυτή μια εικόνα περιφρόνησης δραστηριοτήτων όπως εκείνων της πρωτογενούς παραγωγής, αν και σε κάποιο βαθμό η

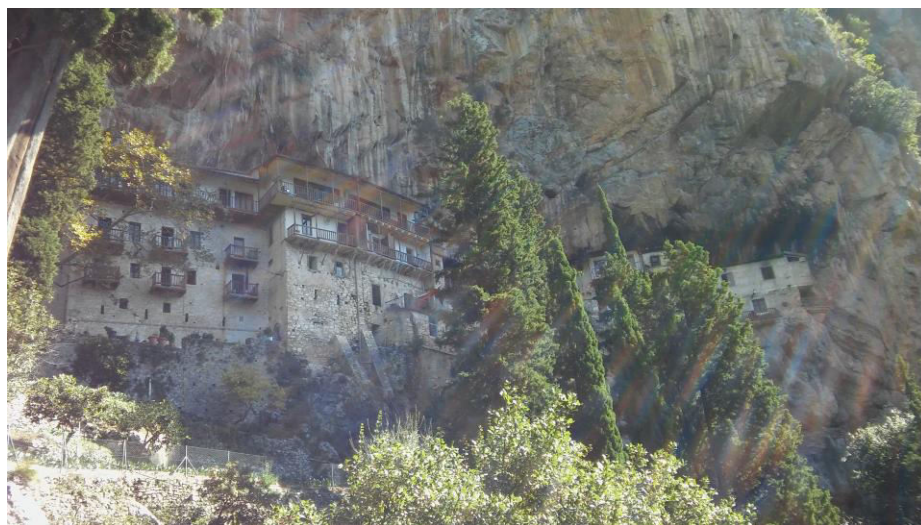
σύγχρονη αντίληψη του αγροτουρισμού, της σύνδεσης δηλαδή τουρισμού, γεωργίας και κτηνοτροφίας υπάρχει.

Ο ποταμός Λούσιος με τα κρυστάλλινα, καθαρά και κρύα νερά του, γνωστός από την αρχαιότητα (πήρε το όνομά του από την παράδοση που αναφέρει ότι εκεί έλουσαν οι νύμφες το Δία όταν γεννήθηκε), μας ακολουθεί χαρίζοντάς μας συχνά όμορφες εικόνες, ιδιαίτερα στα

στενέματά του και τα κλωθογυρίσματά του. Στη Μονή Φιλοσόφου που μετά από 2,5 ώρες φτάνουμε και μετά το κλασσικό στα μοναστήρια κέρασμα με λουκούμι και νερό πηγής από το μοναδικό, καλο-

συνάτο μοναχό που συναντήσαμε εκεί, συνεχίσαμε την πορεία μας. Ορισμένοι ανέβηκαν σε στενό μονοπάτι, τα σκαλισμένα στο βράχο σκαλιά που οδηγούν στο οχυρωμένο συγκρότημα της παλιάς Μονής. Το δεύτερο Μοναστήρι που συναντήσαμε ήταν εκείνο του Προδρόμου, που κυριολεκτικά κρεμασμένο στο απέναντι μέρος της χαράδρας, είχαμε αγναντέψει αρκετή ώρα πριν από το μονοπάτι στο οποίο κινούμασταν. Μια μικρή στάση στο Μοναστήρι αυτό (το βρήκαμε κλειστό) μας ξεκούρασε από την αρκετά ανηφορική πορεία που έπρεπε να

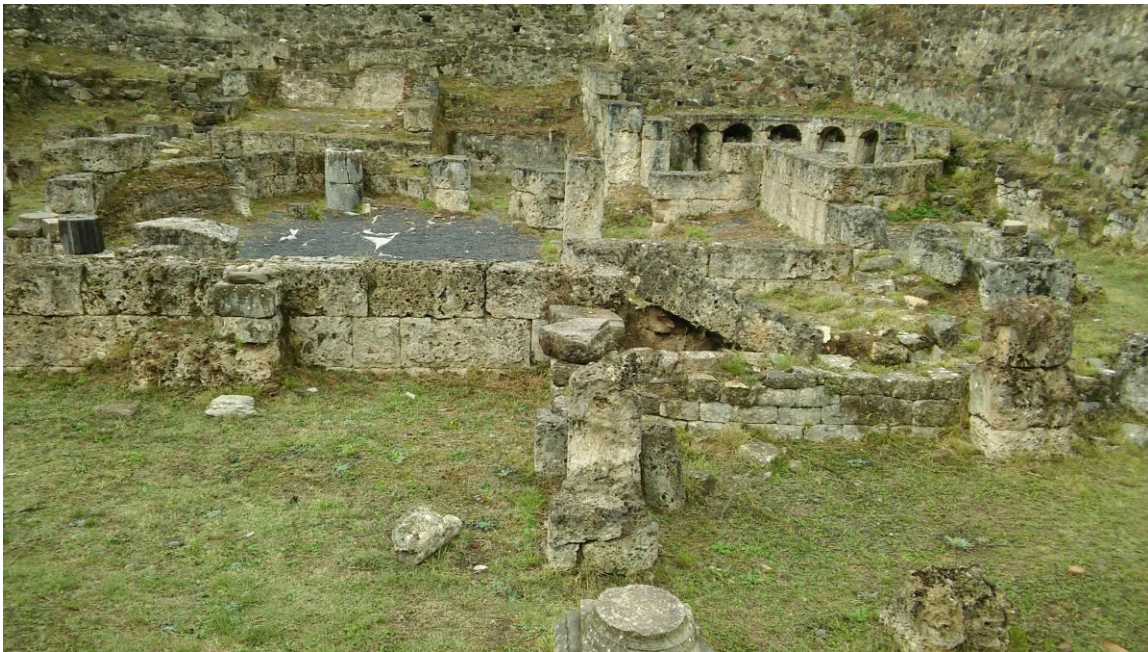
ακολουθήσουμε μετά από το εντυπωσιακό, στενότερο σημείο της διαδρομής. Θυμόμαστε σε πολύ παλαιότερη διαδρομή, την απουσία της σιδερένιας γέφυρας που τώρα υπάρχει εκεί, η

οποία ναι μεν δεν προσδίδει στο περιβάλλον, αλλά διευκολύνει απολύτως τη διέλευση. Με συνεχή, μονότονη, κατηφορική πορεία φτάνουμε στο τέλος της διαδρομής, περνώντας πρώτα από τα ερείπια του μύλου Κόκορη, στο όμορφο, παλιό (βυζαντινό) εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα. Σε λίγη απόσταση από το εκκλησάκι αυτό συναντούμε πετρόχτιστη, τοξωτή γέφυρα (γνωστή ως γεφύρι Πολυγένη) και το φημισμένο ιερό του Ασκληπειού, στον αρχαιολογικό χώρο της Γόρτυνος.

Η Αρχαία Γόρτυς υπήρξε μια σημαντική Αρκαδική πόλη κατά την αρχαιότητα, που γνώρισε μεγάλη ακμή στην Κλασσική και Ελληνιστική Περίοδο. Κατασκευάσαμε δίπλα στο ναό του Ασκληπειού, ναό

περίλαμπρο και φημισμένο, με ιαματικά λουτρά, που αναφέρεται από τον περιηγητή

Παυσανία ότι στολίζονταν με λατρευτικά αγάλματα του Ασκληπειού και της Υγείας, κατασκευασμένα από Πεντελικό μάρμαρο, έργα του Παριανού γλύπτη Σκόπα. Στο ναό αυτό

αναφέρεται επίσης ότι ο Μέγας Αλέξανδρος πέρασε για να προσκυνήσει αφιερώνοντας την πανοπλία και το δόρυ του. Εμείς, τυχεροί να περάσουμε τη νύχτα δίπλα στον ιστορικό αυτό χώρο και να ακούμε ταυτόχρονα τη ροή του Λούσιου κοντά μας, αναλογιζόμαστε τα περασμένα μεγαλεία του -που αρκετά φροντισμένος τώρα- κάποια χρόνια πριν, όταν το είχαμε πρωτοεπισκεφθεί, ήταν εγκαταλελειμμένος και πνιγμένος στη βλάστηση, τόσο που με δυσκολία τον είχαμε εντοπίσει.

Κάτω από το γεφύρι Πολυγένη, σε βάθρα που σχηματίζεται εκεί, αρκετοί από τους φοιτητές μας αψηφώντας το πολύ κρύο νερό, τόλμησαν να κολυμπήσουν και να παίξουν, χρησιμοποιώντας και ένα σκοινί που κρέμεται εκεί πάνω από βαθύ, αλλά και ορμητικό σημείο του ποταμού.

Η νύχτα πέρασε υγρή, αλλά –ανέλπιστα- με ξάστερο ουρανό, παρά τους φόβους για

επικείμενη βροχή αφού είχαν προηγηθεί μερικοί εκφοβιστικοί κεραυνοί.

Την άλλη ημέρα, αργοπορημένα είναι αλήθεια, και μετά από μικρή πορεία σε ασφαλτο για να φτάσουμε το λεωφορείο, ξεκινήσαμε για το χωριό Μίνθη αφού πρώτα περάσαμε από την Καρύταινα με το ονομαστό της κάστρο και την Ανδρίτσεινα. Το οδικό δίκτυο της περιοχής, όχι ιδιαίτερα φροντισμένο, μας δυσκόλεψε μέχρις ότου φτάσουμε το χωριό Μίνθη, παλιά ονομασία Άλβαινα, στους πρόποδες του ομώνυμου όρους Μίνθη. Αναζητούσαμε το θρυλικό μεσαιωνικό κάστρο Αράκλοβο για τον εντοπισμό του οποίου πολλές γνώμες ειδικών έχουν υπάρξει, με τελευταία εκείνη που αναφέρεται στην περιοχή που εμείς επισκεφθήκαμε.

Το κάστρο παρουσιάζεται με διάφορες ονομασίες: Ερεόκλοβο, Ορεόκλοβο, Αρβανόκαστρο, κάστρο Χρυσουλίου, κάστρο Άλβαινας, κάστρο Βουτσαρά κ.ά. Μικρό, αλλά κτισμένο σε στρατηγικό σημείο, το κάστρο αυτό εξουσίαζε στενό πέρασμα ανάμεσα στα όρη Λύκαιο και Μίνθη και ήταν ένα από τα δύο βυζαντινά κάστρα (το άλλο ήταν της Ακροκορίνθου) που ουσιαστικά αντιστάθηκε στους σιδερόφρακτους Φράγκους, που ως γνωστόν αφού κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη το 1904, έφθασαν μέχρι και την Πελοπόννησο. Τότε το υπερασπιζόταν

ο περίφημος Δοξαπατρός Βουτσαράς, θρυλικός Έλληνας πολεμιστής, λακωνικής καταγωγής, διετέλεσε άρχοντας στην κοιλάδα του Αλφειού και στην ευρύτερη περιοχή, πέθανε το 1905 ή το 1907, πολεμώντας τους Φράγκους. Θηριώδης στην εμφάνιση, γιγαντόσωμος, πολεμούσε έφιππος και προξενούσε τον τρόμο ενώ σύμφωνα με την αραγωνική έκδοση του Χρονικού του Μορέως η πανοπλία του ζύγιζε γύρω στα 70 κιλά. Με το τεράστιο

σιδερένιο ρόπαλό του (κεφαλοθραύστης) κυριολεκτικά κατατρόπωνε τους εχθρούς στη μάχη, τόσο ώστε η έκφραση «την έφαγε στο δοξαπατρί» προέρχεται από αυτό. Η ηρωική του αντίσταση απέναντι στους Φράγκους είχε συνεπάρει το μεσαιωνικό ελληνισμό και ενέπνευσε ανθρώπους όπως τον Φώτη Κόντογλου, που δημιούργησε την τοιχογραφία (ο Δοξαπατρός

αγωνίζεται εις το Αράκλοβο) που βρίσκεται στο Δημαρχείο Αθηνών και το Δημήτριο Βερναρδάκη σε συγγραφή του θεατρικού έργου «Μαρία Δοξαπατρή. Δράμα εις πράξεις πέντε». Η Μαρία Δοξαπατρή ήταν κόρη του Βουτσαρά και γκρεμίστηκε από το κάστρο για να μην συλληφθεί από του Φράγκους, οι οποίοι μόνο μετά από 5 έτη άνισου αγώνα μπόρεσαν να καταλάβουν το κάστρο. Ήταν τόσο σημαντική η αντίσταση που προέταξε το κάστρο αυτό στους Φράγκους που στο Χρονικό του Μορέως αφιερώνονται αρκετές σελίδες από τον γασμούλο (γόνος που προέρχονταν από μικτό γάμο μεταξύ Ελλήνων και Φράγκων – Ενετών) συγγραφέα, που με περίεργη γλώσσα περιγράφει τα καθέκαστα:

*«... Καί τότε ό πρωτοστράτορας, μισήρ Ντζεφρές έκεινος,
είπεν καί έσυμβούλεψεν στήν Άρκαδία νά απέλθουν,
τό κάστρον γάρ νά έπάρουνσιν, ό τόπος νά πλαταίνη,
νά στείλουν κ' είς τό Αράκλοβον όπου κρατεῖ τόν δρόγγον,
όπου τά λέγουν τά Σκορτά, μικρόν καστέλιν ένι,
άλλά είς τραχώνιν κάθεται, πολλά ένι άφιωμένον·
λέγουν ό κάποιος τό κρατεῖ από τούς Βουτζαρῶδες,
Δοξαπατρήν τόν λέγουσιν, μέγας στρατιώτης ένι·
«κι άφῶν έπάρωμεν κι αύτό καί νά πλατύνη ό τόπος,
ένταῦτα ᾗς άπερχώμεθα έκεῖ είς τούς ᾗλλους τόπους».*

Από το χωριό Μίνθη κατευθυνθήκαμε σε ανηφορικό χωματόδρομο με κατεύθυνση ανατολική, αντικρίσαμε μετά από μία ώρα περίπου να ξεπροβάλει, ψηλό και περήφανο το κάστρο, πάνω σε δυσπρόσιτο από όλες τις πλευρές βραχοβούνι με χαρακτηριστικό βαρελοειδές σχήμα. Οι Φράγκοι το έλεγαν για το λόγο αυτό *boucelet*, που αργότερα η ιταλική του απόδοση ήταν *buceleto*.

Λίγο πριν ανεβούμε το κάστρο δόθηκαν στους φοιτητές μας πληροφορίες σχετικές με την ιστορία του κάστρου και αμέσως βρεθήκαμε να σκαρφαλώνουμε ασυντόνιστα ανάμεσα στα ερείπια των τειχών και των άλλων κτισμάτων, πριν φτάσουμε στο ανώτερο και σχετικά επίπεδο τμήμα όπου και οι περίφημες στέρνες (δεξαμενές, στο Χρονικό του Μορέως

αναφέρονται ως γιστέρνες). Μία από τις στέρνες αυτές διατηρείται ακόμα σε καλή κατάσταση τόσο που διατηρεί ακόμα σε μέρος της επιφάνειάς της το επίχρισμα από κορασάνη. Οι δεξαμενές αυτές εξασφάλιζαν επάρκεια νερού στους πολιορκημένους να αντέχουν σε μακροχρόνια πολιορκία.

Με το νερό των δεξαμενών αυτών συνδέεται και η ιστορία του Γοδεφρείγου ντε Μπρυγιέρ του Νεώτερου, ο οποίος το 1275 κατέλαβε το κάστρο του Αράκλoβου με τέχνασμα ξεγελώντας τον Έλληνα φρούραρχο Φιλόκαλο, υποκρινόμενος τον άρρωστο («είπεν ότι εζαλίστη, τό κοιλιακόν

τόν έπιασεν ») και ζήτησε να του επιτραπεί να μείνει στο κάστρο για να πει καθαρό νερό από τις δεξαμενές που υποτίθεται είχαν ιαματικές ιδιότητες («τό έλεεν εις τό Αράκλοβον εἶναι καλές γιστέρνες»). Στη συνέχεια προσποιήθηκε ότι πεθαίνει και έτσι ο φρούραρχος επέτρεψε στους υπαξιωματικούς (σιργέντες) του Γοδεφρείγου, για να τον δουν και να ακούσουν τις τελευταίες επιθυμίες του. Οι σιργέντες, με υπόδειξη του Γοδεφρείγου, προσκάλεσαν τον φρούραρχο

(καστελλάνο) σε μια ταβέρνα στο μπούρκο (οικισμός εκτός του κάστρου) όπου τον μέθυσαν και πήραν τα κλειδιά.

Στην κορυφή του κάστρου είχε κτιστεί ο κεντρικός πύργος που τώρα πλέον εμφανίζεται σαν ένας λιθοσωρός και είναι το μέρος που όπως φαίνεται από το Χρονικό του Μορέως φιλοξενήθηκε ο Γοδεφρείγος ντε Μπρυγιέρ, Βαρώνος της Καρύταινας.

Κατηφορίσαμε με προσοχή το απότομο κωνικό λόφο του Αράκλοβου για να επιστρέψουμε στο χωριό Μίνθη που πλέον σχεδόν εγκαταλελειμμένο, με τις μηλιές και κυδωνιές του γεμάτες με καρπούς, τους περισσότερους πεσμένους, περιμένει τους κατοίκους να τους συλλέξουν αντί να σαπίζουν, τονίζοντας την ερήμωση που όπως πολλά χωριά της χώρας μας βιώνει. Οι

χαρούμενες όμως φωνές των φοιτητών μας μπόρεσαν έστω για λίγο να δώσουν ζωή, ένας από τους σκοπούς άλλωστε του Συλλόγου μας είναι και αυτός. Το μοναδικό, με ονομασία «Βουνούκα» (τοπική ονομασία του όρους Μίνθη), καφενείο του χωριού γέμισε με την

παρουσία τόσων νέων ανθρώπων, η οποία αν και παροδική θα έχει μείνει στη μνήμη των λιγοστών ηλικιωμένων που ζουν εκεί.

Επιμέλεια κειμένου
Ομότιμος Καθηγητής Ν.Γ. Εμμανουήλ
Δρ Ε. Πάνου

Φωτογραφίες

Αγαλόπουλος Νίκος, Βούκατα Βαΐα, Μανιάτη Θεοδώρα, Μπάνος Περσέας, Νικολάου Παναγιώτης, Πάνου Ελένη, Ρούσσος Ανδρέας.